

BILTEN

broj 9

01.07.2011.

Tiraž: 300 primeraka

SADRŽAJ

Obaveštenje za poljoprivredne proizvođače

mr Anka Kačarević.....st. 3

Najvažnije štetočine žitnih skladišta i njihovo suzbijanje

Eleonora Onć Jovanović, dipl.ing.....st. 8

Suvi rezanci šećerne repe

Dragoljub Krajnović, dipl.ing.....st. 11

OBAVEŠTENJE ZA POLJOPRIVREDNE PROIZVOĐAČE

Gradska uprava grada Beograda (Sekretarijat za privredu) raspisala je konkurs za dodelu podsticajnih sredstava u oblasti stočarstva, voćarstva i povrtarstva na teritoriji grada Beograda za 2011. godinu – zeleni prsten,

Podsticajna sredstva za voćarstvo i povrtarstvo mogu se koristiti za sledeće namene:

- nabavku i postavljanje opreme za zaštitu zasada jabuke, kruške, breskve, kajsije i šljive
- protivgradne mreže i sistema za navodnjavanje, na površini od 0,5ha do 1ha
- nabavku i postavljanje opreme za zaštitu zasada maline, kupine, borovnice, ribizle, trešnje i grožđa – PE nastrešnice i sistema za navodnjavanje, na površini od 0,2ha do 0,5ha;
- nabavku i postavljanje opreme za zaštitu zasada jagoda
- veroneze tunela i sistema za navodnjavanje, na površini od 0,2ha do 0,5ha i
- nabavku i postavljanje opreme za povrtarsku proizvodnju u zaštićenom prostoru – plastenika i sistema za navodnjavanje, na površini od 500 m² do 2000m².

Pravo na korišćenje podsticajnih sredstava, koja se dodeljuju kao namenska i bespovratna, pod uslovima utvrđenim ovim konkursom ima fizičko lice – nosilac poljoprivrednog gazdinstva, koje ispunjava sledeće uslove:

- da ima registrovano poljoprivredno gazdinstvo na teritoriji grada Beograda i da se nalazi u aktivnom statusu;
- da ima prebivalište na teritoriji grada Beograda;
- da se poljoprivredno zemljište na kojem se postavlja oprema za zaštitu i navodnjavanje zasada voćaka i plastenici sa sistemom za navodnjavanje nalazi u katastarskim opštinama na teritoriji grada Beograda;
- da je poljoprivredno zemljište u vlasništvu podnosioca prijave ili u zakupu najmanje do kraja 2030. godine za zasade jabučastog i koštičavog voća, odnosno najmanje do kraja 2018. godine za zasade jagodičastog voća i povrća;
- da poljoprivredno zemljište ima adekvatan dovod vode;
- da poljoprivredno zemljište nije opterećeno hipotekom i
- da po nekom drugom osnovu ne koriste podsticajna sredstva za istu namenu.

Prihvatljivi troškovi po ovom konkursu su

- nabavka i postavljanje opreme za zaštitu i navodnjavanje zasada voćaka
- nabavka i postavljanje plastenika sa sistemom za navodnjavanje.

Neprihvatljivi troškovi po ovom konkursu su:

- porezi, uključujući i porez na dodatu vrednost;
- bankarski troškovi, troškovi jemstva i slične naknade;
- kupovina ili zakup zemljišta
- troškovi obezbeđivanja vode;
- polovna oprema i materijali
- doprinosi u naturi (sopstveni rad i materijal podnosioca prijave) i
- naknadni i nepredviđeni troškovi radova.

POTREBNA DOKUMENTACIJA

Uz prijavu za dodelu podsticajnih sredstava dostavljaju se originali ili overene fotokopije sledećih dokumenata:

- potvrda o upisu u Registar poljoprivrednih gazdinstava (obnovljena registracija za 2011. godinu);
- fotokopija lične karte;
- kopija plana za sve katastarske parcele koje su predmet prijave (ne starija od 6 meseci);
- izvod iz katastra nepokretnosti sa podacima o vlasništvu, teretima i ograničenjima (prepis lista nepokretnosti, odnosno prepis posedovnog lista ako nije uspostavljen novi operat), odnosno izvod iz zemljišnih knjiga (gde nije uspostavljen katastar nepokretnosti), za sve katastarske parcele koje su predmet prijave (ne stariji od 6 meseci);
- izjava podnosioca prijave o ispunjavanju uslova iz konkursa (da po nekom drugom osnovu ne koristi bespovratna podsticajna sredstva za istu namenu i da raspolaže adekvatnim dovodom vode);
- overen ugovor o zakupu poljoprivrednog zemljišta (ako je zemljište na kome se postavlja oprema za zaštitu i navodnjavanje uzeto u zakup);

- saglasnost Ministarstva poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede za investiciona ulaganja na poljoprivrednom zemljištu, ako se oprema postavlja na zakupljenom državnom zemljištu i

- originalni predračun sa specifikacijom opreme iskazan u dinarskom iznosu (neće se prihvatati izmene predračuna do realizacije ugovora)

Korisnik podsticajnih sredstava je dužan da:

- zasad voćaka sa opremom za zaštitu i navodnjavanje ili platenik sa sistemom za navodnjavanje za koji je ostvario podsticajna sredstva ne otuđi u roku od pet godina od dana isplate podsticajnih sredstava;

- svu dokumentaciju koja se odnosi na isplatu podsticajnih sredstava čuva najmanje pet godina od dana isplate podsticajnih sredstava i

- opreme za zaštitu ili platenik za koji je ostvario podsticajna sredstva vidljivo označi da je sufinansiran od strane grada Beograda.

ISPLATA PODSTICAJNIH SREDSTAVA

Podsticajna sredstva isplaćuju se nakon izvršene nabavke i postavljanja opreme za zaštitu i navodnjavanje zasada voćaka ili nabavke i postavljanja platenika sa sistemom za navodnjavanje, dostavljanja dokaza o uplati sredstava, otpremnice kojom se dokazuje nabavka opreme i izvršene kontrole postavljene opreme za zaštitu i navodnjavanje ili platenika sa sistemom za navodnjavanje.

U slučaju da korisnik sredstava odustane od dodeljenih podsticajnih sredstava ili mu je iz drugih razloga onemogućeno da ih realizuje, pravo na korišćenje podsticajnih sredstava može se utvrditi sledećem licu na rang listi. Korisnik sredstava dužan je da obavesti Sekretarijat za privredu o svom odustajanju pisanim putem.

KONKURS ZA DODELU PODSTICAJNIH SREDSTAVA U OBLASTI STOČARSTVA NA TERITORIJI GRADA BEOGRADA U 2011. GODINI

Podsticajna sredstva mogu se koristiti za nabavku kvalitetnih steonih junica holštajn-frizijske rase

Pravo na korišćenje podsticajnih sredstava, koja se dodeljuju kao namenska i bespovratna, u procentualnom iznosu od 75% od cene koštanja kvalitetne steone junice, pod uslovima utvrđenim ovim konkursom ima fizičko lice – nosilac poljoprivrednog gazdinstva, koje ispunjava sledeće uslove:

- da ima registrovano poljoprivredno gazdinstvo na teritoriji grada Beograda, koje se nalazi u aktivnom statusu;

- da ima prebivalište na teritoriji grada Beograda;

- da poseduje najmanje tri (3), a najviše deset (10) umatičenih grla goveda u sopstvenom zapatu

- da poseduje odgovarajući objekat za uzgoj goveda koji se nalazi na katastarskoj parceli na teritoriji grada Beograda, a koja je u vlasništvu podnosioca prijave.

Prihvatljivi trošak po ovom konkursu je nabavka jedne kvalitetne steone junice, holštajn-frizijske rase, starosti 25 do 30 meseci, perioda steonosti 5 do 7 meseci, telesne mase grla pri preuzimanju minimum 480 kilograma.

Neprihvatljivi troškovi po ovom konkursu su:

- carinske, uvozne i ostale vrste administrativnih taksi;

- bankarski troškovi, troškovi jemstva i slične naknade;

- troškovi prevoza steone junice od dobavljača do korisnika sredstava i naknadni i nepredviđeni troškovi.

Uz prijavu za dodelu podsticajnih sredstava dostavljaju se originali ili overene fotokopije sledećih dokumenata:

potvrda o upisu u Registar poljoprivrednih gazdinstava (obnovljena registracija za 2011. godinu);

fotokopija lične karte;

uverenje o poreklu i proizvodnim osobinama grla iz sopstvenog zapata (pedigre) i

izvod iz katastra nepokretnosti sa podacima o vlasništvu, teretima i ograničenjima (prepis lista nepokretnosti, ako je uspostavljen novi operat, odnosno prepis posedovnog lista, ako nije uspostavljen novi operat), odnosno izvod iz zemljišnjih knjiga (gde nije uspostavljen katastar nepokretnosti), ne stariji od 6 meseci, za katastarsku parcelu na kojoj se nalazi objekat za uzgoj goveda.

OBAVEZE KORISNIKA PODSTICAJNIH SREDSTAVA

Korisnik podsticajnih sredstava je dužan da:

- 25% sredstava od cene koštanja steone junice, u roku od 15 dana od dana zaključenja ugovora, uplati dobavljaču kojeg će izabrati Sekretarijat za privredu u posebnom postupku;
- steonu junicu za koju je ostvario podsticaj ne otuđi u roku od tri (3) godine od dana isplate podsticajnih sredstava;
- svu dokumentaciju koja se odnosi na isplatu podsticajnih sredstava čuva najmanje pet godina od dana isplate podsticaja i
- vidljivo označi na objektu za uzgoj goveda da je steona junica nabavljena podsticajnim sredstvima grada Beograda.

Podsticajna sredstva isplaćuju se nakon izvršene nabavke steone junice, dostavljanja dokaza o uplati sopstvenih sredstava od strane korisnika podsticajnih sredstava (25% od cene koštanja kvalitetne steone junice) i izvršene kontrole od strane Sekretarijata za privredu.

KRITERIJUMI ZA DODELU PODSTICAJNIH SREDSTAVA

Kriterijum	Način bodovanja	Broj bodova
Maksimalni broj bodova 30		
Ako je podnosilac prijave žena	da/ne	5/0
Ako podnosilac prijave ima formalno obrazovanje iz oblasti poljoprivrede	SSS ili minimum 3 godine iskustva u toj vrsti proizvodnje	3
	VŠS ili VSS	5
Broj članova registrovanog poljoprivrednog gazdinstva	2	3
	3-5	5
	>5	10
Veličina poljoprivrednog gazdinstva (iz Registra)	<1ha	3
	1-3ha	5
	>3ha	10

ROKOVI I NAČIN PODNOŠENJA PRIJAVA

Obrasci prijave i izjave su dostupni i mogu se preuzeti sa sajta ili u prostorijama Uprave za poljoprivredu u sastavu Sekretarijata za privredu, Beograd, Kraljice Marije 1/XVII, kancelarija 1713 svakog radnog dana od 9 do 16 sati. Za dodatne informacije možete se obratiti na telefon broj 011/715-7395 ili 011/715-7402.

Rok za podnošenje prijave, bez obzira na način dostavljanja, je 11. jul 2011. godine do 16.00 sati.

Ukoliko su Vam potrebna dodatna pojašnjenja ili informacije, PSSS Padinska Skela stoji Vam na raspolaganju. Telefon naše službe je 011/8871-550.

mr Anka Kačarevića

ZAŠTITA BILJA NAJVAŽNIJE ŠTETOČINE ŽITNIH SKLADIŠTA I NJIHOVO SUZBIJANJE

Suzbijanje skladišnih štetočina pre unošenja žita se obavlja u cilju očuvanja količine i kvaliteta žita. U većini slučajeva poljoprivrednici skladište svoje žito na tavan, u koševе, ili u priručne silose. Bez obzira o kakvom se skladištu radi, opasnost od pojave i razvoja velikog broja štetnih insekata koji oštećuju zrno je veoma velika. Ona je naročito velika kada se žito skladišti u drvenim skladištima, u kojima se štetočine održavaju često i bez prisustva biljnog materijala, odnosno zrna žitarica. U cilju očuvanja početne količine i kvaliteta žita i obezbeđivanja optimalnih uslova skladištenja neophodno je obezbediti dobro sušenje i provetravanje koje uspešno može sprečiti pojavu i razvoj štetnih mikroroganzama, odnosno smanjiti opasnost od vrlo opasnih mikotoksina u hrani.

Ništa manje nije značajno i suzbijanje štetnih insekata, kako pre, tako i tokom unošenja žita u skladište, ali i kasnije tokom čuvanja. Ipak, uvek je najvažnije reagovati preventivno, čišćenjem i tretiranjem skladišta insekticidima pre unošenja žita, kao i dezinsekcijom vreća koje će se koristiti.

1. Žitni žižak - *Sitophilus granarius* Odrastao insekat je tamno smeđe boje do crne boje, veličine 3-4,5 mm. Ima samo jedan par krila pa može da leti. Ženka žižka polaže jaja u zrno žita gde svojim rilom izbuši kruškoliku rupicu koju nakon polaganja jaja zatvori želatinoznim sekretom koji brzo očvrstne. Razvoj jedne generacije se završi za 26-30 dana kod temperature 30°C, a za 56-79 dana pri temperaturi od 20°C. Stoga **broj i generacija tokom godine varira u negrejanim skladištima 3-4, a u grejanim skladištima ili zagrejanom žitu 6-8 generacija** godišnje. Odrastao insekt žitnog žižka živi 150-300 dana i to leti kraće, a zimi duže. Gornja granica temperature za život žitnog žižka je između 38- 42°C, što zavisi od relativne vlage i vremena izlaganja insekata toj temperaturi. Kod temperature -18°C ugiba nakon 5 sati, kod -4°C

nakon četiri dana, a kod -2°C nakon 10 dana. Nalazi se prvenstveno u skladištima žitarica počev od najvećeg silosa pa do tavana individualnog proizvođača. Takođe se može naći i u mlinovima, a ređe u fabrikama testa, i trgovinama mešovite robe. Živi i razvija se isključivo unutar skladišta. Žitni žižak se hrani i razmnožava u svim vrstama strnih žita, kukuruzu, riži kestenu. Može se hraniti, ali ne i razmnožavati u prekrupi, riži grizu, brašnu. Postoji mnogo podataka koji govore o velikim štetama koje žišci nanose poljoprivredi.

Žitni žižak (*Sitophilus granaries*)

Žitni Kukuljičar (*Rhizopertha dominica*)

2. Žitni Kukuljičar - *Rhizopertha dominica* Mada je vrlo sitan insekt u stanju je da napravi vrlo velike štete u skladištima žita gde se vrlo teško uočava jer se zavlači u zrno. Odrasli insekti su sjajno smeđe do crne boje, dugi 2,5 mm. Telo je valjkasto, a glava se nalazi ispod grudi, tako ako se posmatra odozgo nemože se zapaziti. Ima vrlo jake vilice kojima može da preseca razne materije, čak i drvo. Larve su beličaste pokrivenne finim dlačicama sa jako izraženim vilicama. Ženka polaže 300-500 jaja i to van zrna, u koje se larve odmah posle piljenja ubacuju i ostaju sve vreme do izlaska novog insekta. Celokupan razvoj jedne generacije traje u letnjem periodu oko mesec dana. **Prezimljava kao odrasli insekt u toplim skladištima.** Pošto dobro lete lako prelazi iz magacina u magacin. Odrasli insekti i larve kukuljičara napadaju i uništavaju sve vrste žita, pirinač, pasulj, i slično. Često se sreće u mlinovima. Prisustvo ove štetočine na napadnutim proizvodima može se poznati po specifičnom mirisu na med, a potiče od larvi.

Žitni moljac (*Sitotroga cerealella*)

3. Žitni moljac - *Sitotroga cerealella* Ova štetočina se često sreće u našim skladištima i predstavlja jednu od najvećih štetočina uskladištenog kukuruza, pšenice, a u zadnje vreme i pivarskog ječma. Odrastao insekt (leptir) je mali veličine 6-9 mm, sa raširenim krilima 15-17 mm. Prednji par krila je žućkaste boje do žućkasto smedje dok su zadnja siva. Na donjim ivicama oba para krila imaju karakteristične duge rese. Gusenice su žućkasto-crvenkaste boje dužine 7 mm. Leptirić se javlja tokom maja meseca i to u magacinima na gomilama žita gde se vrlo teško uočavaju pošto im je boja slična žitu. Ženka polaže jaja na zrnju direktno ili pored njega. Jedna ženka položi 40-50 jaja, a nekad i znatno više. Posle piljenja larva se ubacuje u zrno gde se hrani njegovim sadržajem. Jedna larva je u stanju da pojede više zrna, ako je ono sitnije, dok kod kukuruza sve vreme ostane u jednom zrnju, gde se preobrazi u lutku. Celokupan razvoj traje 50-100 dana što zavisi od temperature. U našim uslovima ima **2-4 generacije godišnje**. Štete od žitnog moljca mogu biti velike pošto žito koje je napadnuto nije za bilo kakvu upotrebu.

Suzbijanje skladišnih štetočina

Svake godine, neposredno pre unošenja novih količina žitarica u skladištu treba obaviti detaljnu dezinfekciju, koja se obavlja na sledeći način: Skladište koje je prethodno ispražnjeno, treba očistiti od prašine i paučine, preporučljivo je čak i oprati ga vodom pod pritiskom. Nakon toga obaviti sve potrebne popravke zidova, podova, prozora i vrata. Dezinfekcija najbolje uspeva ako su površine koje se tretiraju glatke. Tek nakon toga može se primeniti jedan od insekticida - dezinfekcija prostorije. Dezinfekcija podrazumeva vlažno tretiranje –prskanje podova, zidova i tavanice ako je moguće.. Za ovu namenu u našoj zemlji su registrovani sledeći insekticidi na bazi Pirimifos-metila- Actelic-50(0,75-do 1,5 ml/m²), Dihlorvosa-Dihin,Difos E-50(10-20ml u 0,5-1,0 l vode na 100m²), Malationa-Malation E-20(3% tj.150-300ml u 5-10 l tečnosti na 100m²), Etiol-tečni (0,2-0,3% tj.20-30 ml na 10 l vode).

Prilikom nabavke preparata u poljoprivrednoj apoteci, obavezno zatražiti uputstvo za primenu, u kome su tačna uputstva za primenu, kojih se treba strogo pridržavati, jer se samo tako mogu postići zadovoljavajući rezultati. Izbor preparata često zavisi i od cene koštanja i od njegove dostupnosti na tržištu. Uspešnost određenog insekticida zavisi i od tretirane površine, od vrste insekta, brzine delovanja insekticida i od dužine delovanja (perzistentnosti). Prilikom prskanja obavezno je koristitišćenje zaštitne opreme (gumirano odelo, rukavice, zaštitna maska, naočare).

Po obavljenom tretiranju objekat se zatvara, a radna karenca (zabrana pristupa ljudima u tretirani objekat) za navedene insekticide iznosi 24 do 48 sati.

Po isteku ovog roka , obavlja se provetravanje i tek tada se novo žito može uneti u skladište. Tokom uskladištenja neophodan je stalni nadzor i kontrola zdravstvenog stanja žita sve do njegove realizacije.

STOČARSTVO

SUVI REZANCI ŠEĆERNE REPE

Prerodom šećerne repe ostaju sporedni proizvodi koji su dobra stočna hrana. U stočarstvu mogu imati veliki značaj ukoliko je omogućena prerada velike količine šećerne repe, i ukoliko je sadržaj Bezazotnih Ekstraktivnih Materija – BEM. visok.

Sporedni proizvodi industrije šećera su:

- suvi rezanci šećerne repe
- suvi rezanci šećerne repe melasirani
- denaturisani šećer
- melasa šećerne repe
- melasa šećerne trske.

Glavne faze pri proizvodnji šećera su- izluživanje šećera iz šećerne repe, čišćenje soka iz nešećernih materija, ukuvavanje prečišćenog soka, izdvajanje kristalnog šećera iz sirupa.

Posle pranja u fabrikama šećera, šećerna repa se seče na tanke rezance koji se stavljaju u velike sudove – difuzere, i tu se pomoću vruće vode izlužuje šećer iz rezanaca. Dobijeni sok – difuzioni sok, ide na preradu, na ukuvavanje u vakum aparatima da bi se dobio šećer. U difuzerima ostaju, kao sporedni proizvod, difuzni ostaci ili izluženi repini rezanci koji se koriste za ishranu domaćih životinja.

Suvi rezanci šećerne repe su osušeni, izluženi rezanci šećerne repe (nemelasirani rezanci). Dok sveži repini rezanci, odmah po izlasku iz difuzera imaju preko 90% vode, i u takvom stanju se lako ukisele i sadrže malo hranljivih sastojaka, osušeni repini rezanci predstavljaju energetska hranivo ali i koncentrovano hranivo pošto imaju veći sadržaj bezazotnih ekstraktivnih materija (ugljenih hidrata) i malo vode. U takvom stanju suvi rezanci, dobro čuvani, mogu se dugo održati bez promena.

Suvi rezanci šećerne repe dobijaju se veštačkim sušenjem svežih rezanaca uz prethodno smanjivanje vlage presovanjem. Proces sušenja je dosta skup jer vlagu rezanaca treba sniziti na 12-14% vode, da bi odgovorili uslovima kvaliteta i da bi se mogli sačuvati od kvarenja.

Sušeni repini rezanci sadrže preko 58% BEM (bezazotnih ekstraktivnih materija), uglavnom neizluženi šećer, i druge lako svarljive ugljene hidrate i 18-20% sirovih vlakana. I ako je za koncentrat ta količina sirovih vlakana velika, ona se u organizmu lako vari. Repini rezanci su prema tome izrazito ugljeno-hidratno hranivo sa učešćem malo proteina (oko 8,5%), masti (0.6%), minerala i vitamina. U ovom hranivu odnos Ca:P je 5,2:1. Od vitamina nešto više sadrži samo holina.

Proteini repinih rezanaca su dobro svarljivi ali su deficitarni u nekim aminokiselinama. Kada se stavljaju u promet, suvi rezanci šećerne repe treba da ispunjavaju sledeće uslove: da su bez mirisa na kiseline, na plesan i raspadanje, i da imaju ukus šećerne repe, da ne sadrže više od 12% vlage, 7% pepela, i do 2,5% pepela nerastvorljivog u hlorovodoničnoj kiselini (HCl).

Proveravanje kvaliteta vrši se kao i kod drugih hraniva (organoleptički, i fizičko-hemijskim metodama ispitivanja). Treba imati u vidu, da se repini rezanci često loše skladište, da privlače vlagu i da se često uplesnive ili delimično istrunu. Suvi rezanci su veoma hidroskopni, mogu da upiju vlage 3-4 puta više od svoje težine. Zato ih treba pre davanja životinjama kvasiti da ne dođe do bubrenja u jednjaku i opstrukcije ovog organa sa drugim komplikacijama, što može dovesti do uginuća životinja, češće konja i svinja nego goveda. Rezanci se upotrebljavaju prvenstveno u ishrani mlečnih krava i tovnih goveda, kao zamena jednog dela žitarica u koncentratu u kombinaciji sa drugim hranivima. Ako se daju sa melasom imaju energetska vrednost mlevenog kukuruza ili ovsu. Deluju blago laksativno i u većim količinama nepovoljno utiču na mleko i maslac. Preporuka je da se daju natopljeni vodom 4-6kg/ grlu dnevno.

Ređe se upotrebljavaju u ishrani konja kojima se daju do 4kg/ grlu dnevno pomešani sa drugom hranom, a ukoliko se daju svinjama- što je ređe, obavezno se moraju nakvasiti pre konzumiranja.

Melasirani suvi rezanci šećerne repe su osušeni, izluženi repini rezanci sa dodatkom melase. Ovo hranivo kada se stavlja u promet mora da ima miris i ukus koji podseća na melasu i da ukupan šećer bude zastupljen najmanje 10%. Sadržaj vlage u hranivu maksimalno dostiže 14%, pepela do 8%, a nerastvorljivog pepela u HCl najviše do 2,5%.

Melasirani i nemelasirani suvi rezanci šećerne repe mogu se stavljati u promet u : - rasutom stanju- (u rinfuzu); presovanom stanju- kao bale ili briketi; i u peletiranom obliku.

Dragoljub Krajnović, dipl.ing.